بەهار

عەبدوڵلا سەڕاج

«گرنگان ئەوا ملکەچ بووم‌و ئەو چاو ماسی‌یە ، پەیژەیەك بڵند بۆوە . ئەوسا چلۆن چاو هەڵبڕم لە عاست ئەوانەی خۆم سەرزەنشتم دەکردن لە هەمان هەڵوێستی وادا ! ئەمە لە چ قوژبن‌و پەڕگەیەکی ئەم کەونەدا ڕوویداوە ! !»

نا ، وڕێنە ناکەیت‌و ئاوەزت وا لە ناو کالآنی خوێدایە ، وەلێ گوێ لە زمانی ناخ دەگریت چەشنی تووکی قوو . کەوڵی پشیلە سیامی ، ووشەی نەرم‌و نۆڵ هەیە ختووکەی ژێر پا دەداتەوە . ووشەش هەن بێگەرد وەك نووکی درەوش . . پاکیز وەك باڵی کۆتر ، گیان دەبزوێنن»

ئەوەتا ، پاییزە ئاسمانێکت لێوە دیارە . شیپانەی پەنجەرەکە بۆتە چوارچێوەی ئەو ئاسمانە مڕو مۆچە . ئەویش کودووە زەردەکەیە ، دوێنێ شەو بلبلە زەڕنەقوتەکەت لە ناو دانابوو کەچی پشیلەیەکی منجڕ دەرفەتی سەندو ڕفاندی . ئێستا کە ، بەرانبەر بە بێدەنگی دانیشتووی‌و چەند ووشەیەکی گەش‌و گوڕدار ، لە بێشکەی ناوەوەتدا ، هەڵمەقۆیانەو دەیانەوێ ورگی تاریکی‌و درۆ هەڵدڕن . دیمەنی بازارت لە پێش چاوە :

دەمێك دەچرێنی‌و گوێیەك بە دەمێکدا هەڵدەشاخێ . مێشکت پڕ دەبێ لە وێنەی خەڵکی . لە دەرەوەی ڕاست پەنجەرەکە ، چڵە هەنارێك بوونی خۆی لە کنت دەسەڵمێنێ . لەرینەوەو لەنجەی ئەو چڵە هەنارە نیوە ڕووتە ، تابلۆی ئاسمانی ناو شیپانەی پەنجەرەکە دەلەرزێنی‌و هەم شەپۆلی ئاگایی توش دەپەنگێنێتەوە ، ڕایدەژەنێ . لەشی گەلآ هەڵنەوەریوەکان ، تیشکی خۆر کردوونی بە زەردێکی ئیسقادار . چەند گەڵایەکی تریش وەکو پەژموردانی بەر مزگەوتان ، سیس‌و هەڵکورمان . ها ئێستا ، ها دەمێکی دیکە دەکەونە خوارەوە ، دەمرن‌و دەبن بە پەیین . ئەو گەڵایانە بۆ ماوەیەك باوەشیان لە وەنەوزی نیگاتدا . لێل خۆتا ئاخاوتی .

«کە مردن برا گەورەی هەر بوونەوەرێکە ، ئیتر بۆچ ئەو مردنە نەکەینە بنەمای ژیانەوەیەکی نوێباو . دیارە برێ کەس هەندەی ئەو گەڵا وەرزیانەشیان لە دەست نایێ ! هەی داوەشێن . دەخۆت بۆ ئەوەی ڕۆژگار بژمێرن ! ئا ئەمەیە مردنی ڕاستەقینە . هەشە لە لوتکەی سەرکەشەوە وەکو ڕنووی بەفر هەرەس دێنێ بەرەو دۆڵی نسرم‌و گۆداڵی قەوزە گرتوو . .»

چەند مانگێك لەمەوبەر ، هەر لەم شوێنەوە چاوت لە تۆوی شەکرۆکەیەك بڕی کە منداڵە ووردکە بە گەنمە پشیلە ناوی دەبەن . ئەوەندەت زانی ئەو گەنمە پشیلەیە - وەکو ئەوەی هۆشی هەبێت - بە ژوورەکەدا خولایەوە ، کە دەستت بۆ برد ئەو خۆی لادا ! هەتا تۆش بە فوویەك سەرفرازت کردو چووە ئامێزی سروشت . ئێستا کونی ، واچاو بە دیواری ژوورەکەدا گڕ دەدەیت . وێنەکان ناخت دەلاوێننەوە . لای ڕاستەوە ، سێ قوڵنگی گەچینت هەڵواسیوە ، گەورەو ناوەنجیو گچکە ، بۆ ئەوەی کۆچی دوورو نزیکی ئەو باڵندە ملدرێژانە لە چاودا ، بەرجەستە بکەیت . لای چەپ گێرنیکای پیکاسۆ . تۆ لە ترسی شێو گوومێش ، وێنەکەت لە کیسەی نایلون هەڵکێشاو بە چوار کلپسی سەوز چەسپت کرد بە دیوارەکەوە . دیواری پشتەوەش ، بێ ئاوڕ دانەوە ، دەزانی کاتژمێرێکی لێیەوە بەس . هەر جارێك کارەبا چاو بنووقێنێ تۆ دەچیتە سەر تەپڵەکێكو میلی خولەکەکان دەسووڕێنیتەوە . هەفتەش نییە دوو سێ جار ئەوە پیشەت نەبێت . ئای ، چەند حەز دەکەیت کە لە یادی خەڵکدا زیندوو بیتو هاوڕێکانت بەلەز لەبیرت نەکەن . نەختۆکەیەك مات دەبیو هەمدیسانەوە . .

«باوکم بە عەلی ناوی نام . منیش هۆشیارم خستە پاڵیو بووم بە عەلی هۆشیار . ئای ، ئەم هۆشیارییە چەندە بە گران لە سەرم کەوتەوە ! ئای ، پشکۆی ووشەی دانسقە ، ئای دەستەواژەی هەژێن چەند لە قووڵییەوە ئەشکەنجەم دەدەن ! وای ، ئەم خڕۆکەی زەوییە چ ئێشو بژوالەییو پەژارەی پێوە لکاوە ! بارتەقای ژمارەی سکی برسی ، خەم کەڵەکەیە . وادیسانەوە ئامبازی هەڵبژاردنەکە هاتم ! . . . کوڕم دەوێ بەرگە بگرێت . .»

خۆت بە تاتەشۆر نازانی . ناتەوێ دارێژراوێکی لمینبیت ، بۆیە لە گەرووی گێژەنگەشدا هەر بۆ تووا باسکە مەلە دەکەیت . هەرەشەکەی «ئاخاب»ت وەبیر دێت «گەر خۆریش زللەم لێبدات ، من شەپازللەی تێدەسرەوێنم .»

بەلانکی سەر تۆپی شەپازللەی تۆ ، قۆچەقانیی گیانو ڕمبی ڕاستگۆییە . گەر قەڵخانیشت هەبێت تەنیا بێگەردیی خۆتە کە کانیلەیەکی چاوی قرژانگە . «هەر کەس پاگای خۆی ئاراستە بکردبایە ، بێگومان ڕەوتی ژیانمان بە جۆرێکی تر وەر دەسووڕا .» هەڵدەستی . ڕوو لە دەرکەی دەرەوە دێنێت . بە دەم ڕێگاوە یادگارت وەکو پەڵەی ڕەنگاو ڕەنگ ، دێتە بەر چاو . مێرد منداڵ بوویتو تازە دەچوویتە پۆلی شەشەمی سەرەتایی کۆچبارتان کردو لەم «ئیمام قاسم»ە دا گیرسانەوە . لە جۆگایەکی ئاشکلێنێك باز دەدەیتو «خاسە»ت لێوە دەردەکەوێ . دەماڵێك بوون لە کوشی «بەرانە ملە»دا بەستێك وەکو بازنە شکاو گەردنی گوندەکەتانی گوشیبوو . نەوبەهاران ، ئاسمان بە کوڵ دەگریا ، سێڵو ئاوڕۆگەی ئەو یاڵو ملانە قسەیان دەکردە یەكو ساڵ نەبوو تەیمانو چیلکەو پەچە ڕانەماڵێ . دەفرو هیبارو میبار گلۆر نەکاتەوە . پرپۆڵو بوزگوڕی پیرە ژنان زیواڵ زیواڵو پەتوور نەکات . تۆ ئاواتت ئامۆژکرد کە ڕێڕەوی ئەو بەستە بگوێزنە خوارووی گوند ، ئەوساکەش با خۆی ڕێڕەوێکی دیکە بۆ خۆی بدۆزێتەوە . کۆسپو تەمارو لەمپەری هاتە پێش ، با پێچ بداتەوە ، یان کە مەندبوو با پەنگ بخواتەوە . هەڵبەتە هەر دەگاتە شیوە سوور . خەڵکی تۆیان بە فرەزانو مامۆتکی پاشە ڕۆژ پەنجە نۆماکرد . بۆیە نوێژیانێك هێشتا کە مەچیرە ڕەشو سپییەکەی ئاسۆ تازە لێك ترازان بوون ، ئێوە وورووکانە گیان پیرە بەستو پاش چەند حەوتەیەك ، هەناسەی ئۆخەیتان هەڵکێشا . لەوساوە تۆ هەستت بە بوونێکی نوێ کرد . ساڵی کوللەکەشت چاك لە بیرە چونکی لات بۆتە پەڵەی سەر کەوای سپی . چێشتەنگاوێك سەرتان سووڕما لەوەی بانو ژوور ، دەشتو دەر لافاوی کوللە دایپۆشیوە ! شەپۆڵ ئاسایی لەم سەری شیناوەردەکانەوە دەچجانو لە پاش خۆیان زەوییەکی ڕووتەنیان بەجێ دەهێشت ! دیمەنەکەت بەلاوە ، دڵتەزینو سەرنجکێش بوو . ئاگرو چرە دووکەڵ دەماندن ، بۆری بە شەبەنخوونی کوللە

نەدا . هەر ئەوەندەت زانی بەرهاوێژێك شینایی، لەپڕ ڕەنگی قاوەیی کاڵی لێدەنیشت ! ڕەگی ڕووەك وەکو سەدان پووازی باریکەلە دەهاتنە پێش چاوت کە لە دڵی عەرد چەقیبن . بەڵام ئەو ڕۆژەی کە بەرەو شار بوونەوە . ئاوڕت لە قەد پاڵە هێمنەکان دایەوە . ڕانێك – بزنی لە مەڕی زۆرتربوو – گردۆڵکەی خۆرەلاتی «بەرانە ملە»یان دڵدوێن کردبوو . تۆ ئەو دەمە ، بە خرە چەوی ڕەش و سپیت چوواندن . ئەو دیمەنە ناخە ناسکەکەی دەرزی ژەن کرد چونکە لە ڕادەبەدەر . هۆگری زایندەکەت بوویت . بە جەخت بندەستی ی جۆماڵ و قرچەکێشان و باگردێنت دەکردن . لە قرچەی نیوە ڕۆو شەوی نووتەکدا ، مردووت لە گەڵیان شاردبووەوە . کێڵگەکانت قولانج بە قولانج دەناسی . ئاشنای هێلانەی کلاّو کورەو سوێسکە بوویت . لە تخووبی بژوێن و پاوەنەکان ، شوانێکی بەلەد بوویت . لە گەڵ خورەی قەلبەزو بلووسکە داریندا خەملی بوویت . پێکەوە لە گەڵ پەلکی هەنجیرە وەزیری و شاتوودا ، هەناسەت تێکەڵاوبوو . هۆگری کناچەی پۆڕو گمەی شینە کۆتر بوویت . پەروەردەی چزی مێشهەنگ و تەزووی زوقم و شەختە ، بۆیە ئێستاش دەتەوی هەر هەمان شوانی کارامە بیت و مێگەلی ووشەکانت بە کامی دڵ بلەوەڕێنی . .

کاوێژیکەن و . . . گووانی بەفەریان چلك نەکات . وابەدەم ڕێگاوەیت . دەزوولەیەکی ڕووناکی لە پێش چاوتا لوول دەخواتەوەو شێوەی سەیرو سەمەرە دەکێشێ . روخساری تۆش ، دەربڕینێك وەردەگرێ کە بە چەندین دەستەواژەی کلۆڵ ڕاو ناکرێت .

هەنگاوی دڵنیایی هەڵدەگری و هەر هەنگاوێکت خشتێکە لە بناغەی داهاتووت وا ڕەگ و دەماری ئالاّوەتە ڕیشەو ڕەچەڵەکی ڕیزە بی‌یەکانی تیماری بەستەکەی «بەرانەملە» . بە خۆت دەڵێت : «ئەوساو ئێستاش هەر نەدارین . کونجێکی سێ چاوە . هەشت سەر بزن . پانزە پنج هەنجیرو بەردەلانێکی دێم . نۆ ، کونجێکی دوو چاوەیی لە ئیمام قاسم . لە گەڵ کۆشی خێزان کە چاویان زیت لە دەستی منە .» وێڕای ئەوەش تۆ خۆت لە قەرەی دوو ڕێیانەکە دەدەیت و هەنگاوی بێ‌سام دەنێیت . ئەمڕۆکە پاش سێ ڕۆژی مۆڵەت . قسەی بەڕێوەبەری قوتابخانەکە بە «نا» دەبڕێنیتەوە .

– ها ! ووتت چی ؟

– مامۆستا . ئەوەی ڕاستی بێت ئەوە بە من هەڵناسووڕێت .

– ئەی ئەوە نی یە ئەوانی دیکە قایل بوون !

– من جیاو ئەوان جیا .

– بۆ تۆ خۆت بەچی دەزانی ! ؟

– ئینجا ئەو شێرو ڕێوی یەی پێناوی . ووتم نا ، واتە ناو هیچی تر .

وات هەست کرد کە لە ناو دۆڵچەیەکدا شۆڕت دەکەنە ناو بیرێکی پڕ لە زاروو و ڕەشەمار . ڕووی بەڕێوەبەرەکەش بووە ڕووی کەسێك سێ ڕۆژێت گیانی سپاردبێت . تۆ بێ پەروایت چونکە نە زنەکانی بوویتەو نە دەبیتە پوواز . دەچیتە پۆلەوە . چاوی قوتابیان هانت دەدەن کە بە تاسەوە ، وانەکە بچۆڕێنیتە مێشکیانەوە . ئەوانیش ووتەی دەمت دەقۆزنەوە ، هەر وەکو چۆن ڕووبار دڵۆپەی شیرینی باران هەڵدەمژێت .

لە گەڕانەوەدا ، چاو هەڵدەبڕی . هەورێکی باریکەلەی بێ‌شێوە بەشێکی ئاسمانی شاردۆتەوە . تاو نا تاوێك وژەی بایەك وەك لوورە لووری ڕەوە گورگێکی دوور ، پەردەی گوێت دەسمێ و . . . بە بەر چاوتەوە پیشەنگی گەردەلوولێك گشت گەڵا وەریوەکانی ئەو گوزەرە دەپێچێتەوەو تەپ و تۆز لە چەشنی تەمێکی پەمەیی ، بینایت کورت دەکاتەوە . کەچی تۆ سووریت لەسەر ئەوەی ڕستە نانە گەرمی خۆت بەریتەوە . چارەکە دینارێك لە سەر خانەی پانزەمیندا دادەنێیت و دڵنیا دەبێت کەوا دە کەس وان لە پێشتەوە . ئارام دەگری و چاو دەنووقێنی .

تەمموزی /١٩٨٥